

Tilanne 31.7.2013	€
Lahjoitukset	9,1 MEUR
Käytetyt varat	6,9 MEUR
Sitoumukset	2,2 MEUR

Puhdas Itämeri -hankkeiden tavoitteet

John Nurmisen Säätiön Puhdas Itämeri -hankkeilla on kaksi toiminta-aluetta: Itämeren rehevöitymistä ehkäisevät, fosforipäästöjen vähentämiseen tähtäävät hankkeet sekä Suomenlahden öljyliikenteen turvallisuutta edistävä Tankkeriturva-hanke. Rehevöitymishankkeita johtaa Marjukka Porvari ja Tankkeriturva-hanketta Pekka Laaksonen. Yhteensä kaikkien hankkeiden ja niiden tukitoimien parissa työskentelee yhdeksän henkilöä, joista kaksi osa-aikaisesti.

Rehevöitymishankkeiden tavoitteena on vähentää vuosittain Itämereen päätyvän fosforin määrää yhteensä 2500 tonnilla vuoteen 2015 mennessä. Rehevöitymishankkeita on tällä hetkellä käynnissä 11 hankekohteessa, ja kuuden kohteen osalta hankkeet on saatu päätökseen. Lisäksi John Nurmisen Säätiö on kahdessa kohteessa ollut mukana tarjoamassa teknistä asiantuntemusta ja vaikuttamassa siten fosforipäästöjen vähentämiseen. Kohdekaupunkien jätevedenpuhdistamoilla pyritään tehostamaan fosforinpoistoa niin, että puhdistuslaitokselta lähtevän jäteveden fosforipitoisuus on korkeintaan 0,5 mg litrassa, mikä on myös Itämeren suojelukomissio HELCOMin suosittama puhdistustaso.

Tankkeriturva-hankkeessa pienennetään merkittävästi suuren öljytankkerionnettomuuden riskiä Suomenlahdella, kehittämällä ja ottamalla käyttöön ENSI-navigointipalvelu. Palvelu parantaa tiedonvaihtoa aluksen komentosillan ja meriliikenteen ohjauksen välillä, sekä parantaa edellytyksiä ennakoivalle alusliikenteen ohjaukselle. Meriliikenteenohjaus saa tietoonsa alusten tarkat reittisuunnitelmat, ja tankkerit puolestaan saavat ENSI-portaalin kautta tarvitsemaansa reittikohtaista navigointi-informaatiota. Tavoitteena on, että palvelu on käytössä suurimmalla osalla Suomenlahdella liikennöivistä öljytankkereista vuoden 2014 aikana. Hankkeen pääyhteistyökumppani on Liikennevirasto.

Rehevöitymishankkeet

Investointisuunnitelmat ja säätiön sekä vesilaitosten väliset investointisopimukset Luoteis-Venäjällä sijaitsevien Hatsinan ja Viipurin kaupunkien jätevedenpuhdistamoiden fosforinpoistojärjestelmien rakentamiseksi ovat valmiita. Tällä hetkellä Hatsinan hankkeelle haetaan Venäjän viranomaisten virallista rekisteröintiä laitetoimitusten tulli- ja verovapauksien saamiseksi. Viipurin hanke on viivästynyt hieman Viipurin vesilaitoksessa tapahtuneiden henkilövaihdojen ja organisaatiomuutosten vuoksi. Hatsinassa laitehankinnat käynnistetään syksyllä 2013, Viipurissa todennäköisesti vuoden 2014 alussa. Säätiö vastaa laitehankintojen ja vesilaitokset asennusten

sekä rakennustöiden kustannuksista. Hankkeiden myötä Hatsinasta Suomenlahteen päätyvä vuotuinen fosforikuorma pienenee 40 tonnilla ja Viipurissa 20 tonnilla.

EU:n Itämeriohjelma osarahoittaa kahta Puhdas Itämeri -hankkeiden projektia, PURE- ja PRESTO-hankkeita, joissa säätiö toteuttaa ravinteiden poistoa tehostavia investointeja.

PURE-hankkeessa (Project on Urban Reduction of Eutrophication) parannettiin jätevedenpuhdistamoiden fosforinpoistoa Valko-Venäjällä, Puolassa, Latviassa ja Virossa. Hanke on nyt päättynyt lukuun ottamatta Brestin kaupunkia Valko-Venäjällä, missä toteutettaville investoinneille on myönnetty EU:n Itämeriohjelmasta jatkoaikaa syyskuuhun 2013 asti. Syyskuussa Brestin puhdistamolla viimeistellään laitteiden asennukset ja testataan sekä käyttöön otetaan kemiallinen fosforinpoistojärjestelmä. PURE-hankkeessa saavutetaan yhteensä 300–500 tonnin fosforikuormituksen vuosittainen vähenemä.

PRESTO-hankkeessa (Project on Reduction of Eutrophication of the Sea Today) investoidaan tehostettuun ravinteidenpoistoon kolmen valkovenäläisen kaupungin jätevedenpuhdistamoilla: Grodnossa, Vitebskissä ja Molodetšnossa. Vesilaitokset ovat kesällä 2013 allekirjoittaneet sopimukset laitetoimituksista. Rakennustyöt ja laitteiden asentaminen puhdistamoille käynnistyvät syksyllä 2013 ja saadaan loppuun vuoden 2014 aikana. Alustavien arvioiden mukaan investoinneilla pienennetään puhdistamoilta vesistöihin päätyvää fosforikuormaa jopa 500 tonnilla.

PRESTO-projektin kokonaisbudjetti on 4,55 miljoonaa euroa, josta jätevedenpuhdistamoille investoidaan 2 miljoonaa euroa. EU:n Itämeriohjelma rahoittaa suurimman osan projektista: se kattaa 75-90 % yhteistyökumppanien projektikustannuksista (riippuen missä maassa yhteistyökumppani toimii). Lisäksi Suomen ympäristöministeriö tukee suomalaisia yhteistyökumppaneita summalla, joka kattaa suurimman osan näiden omista kustannuksista.

Toukokuussa 2012 Baltic Sea Action Plan Trust Fund myönsi rahoituksen säätiön ja Udarnikin kanalan yhteishankkeelle, jossa pyritään vähentämään tilan alueella olevista vuotavista lanta-altaista Itämereen päätyvää ravinnekuormitusta. Selvitys lannankäsittelyn parantamisesta Viipurin alueella sijaitsevassa Udarnikissa valmistui kesällä 2012. Udarnik rakensi alueelle uuden lanta-altaan syksyllä 2012 ja on käynnistänyt kahden uuden lanta-altaan suunnittelun. Säätiö ja Udarnikin kanalan omistajat selvittävät nyt yhdessä vaihtoehtoja, joilla minimoidaan vanhan ja uusien lanta-aldaiden vuotoriskit ympäristöön.

Laukaanjoen varrella Kingiseppissä sijaitsevan Fosforit-lannoitetehtaan arviolta 700 – 2000 tonnin vuotuiset fosforipäästöt Suomenlahteen saatiin kuriin tehtaan asiantuntijoiden rakennettua alueelle valumavesien puhdistusjärjestelmän maaliskuussa 2012. Kesäkuussa 2012 säätiö ja tehtaan omistava EuroChem allekirjoittivat sopimuksen riippumattoman asiantuntijaelimen palkkaamiseksi arvioimaan puhdistusjärjestelmän toimivuutta sekä seuraamaan Laukaanjoen fosforipäästöjen kehitystä. Kesällä 2013 tehtävään valittiin kansainvälinen konsulttiyhtiö Atkins, joka aloittaa työnsä syyskuussa 2013. Säätiö seuraa Atkinsin työtä osallistumalla kokouksiin, joissa suunnitellaan työn käytännön toteutusta sekä raportoidaan työn tuloksia.

Kingiseppin fosforivuodosta huolestuneena säätiö teetti keväällä 2013 konsulttiyhtiö Pöyryllä selvityksen Itämeren alueen lannoiteteollisuuden riskikohteista taustamateriaaliksi HELCOMin kesäkuun 2013 kokoukselle, jossa käsiteltiin lannoiteteollisuuden päästöjä Itämereen.

Tankkeriturva-hanke

Hankkeessa kehitetyn ENSI-navigointipalvelun (Enhanced Navigation Support Information) lopullinen omistaja on Liikennevirasto, joka myös vastaa palvelun toteutuksesta ja jatkokehityksestä. John Nurmisen Säätiön rooli hankkeessa on ENSI-määrittelytyön johtaminen sekä eri toimijoiden yhteen saattaminen palvelun luomisen ja käyttöönoton nopeuttamiseksi.

Kevään 2013 aikana on jatkettu ENSI-palvelun pilotointia ja sen piiriin on saatu kaikki Neste Shippingin tankkerit. Lisäksi on saatu kontakteja varustamoihin ja muihin toimijoihin, ohjelmoitu reittikonverttoria sekä valmisteltu materiaaleja ja ohjeistusta laajempaa käyttöönottoa varten. Käyttöönotto tulee jatkumaan vuonna 2014.

Varainhankinta

Puhdas Itämeri -hankkeet rahoitetaan yksityisin lahjoituksin ja julkisella rahoituksella.

Päyhteistyökumppaneista Kuusakoski on jatkanut tukeaan Puhdas Itämeri -hankkeille. Myös Onnisen kanssa on sovittu kaksivuotisesta yhteistyön jatkamisesta. Pro Sail Magazine, Steam Communications ja Edrington Sweden puolestaan ovat uusia Avaintukijoita.

31.7.2013 mennessä varoja on kerätty yhteensä noin 9,1 miljoonaa euroa, joista noin 6,9 miljoonaa euroa on käytetty hankkeiden toteuttamiseen. Sitoumusten määrä, eli nyt käynnissä ja suunnitteilla oleviin hankkeisiin varattu summa, on 2,2 miljoonaa euroa. Sitoumuksiin varattu summa on riippuvainen hankkeiden aikatauluista. Hallituksen päätöksen mukaan annettujen sitoumusten ei tule ylittää kerättyjä varoja.

John Nurmisen Säätiön hallitus on päättänyt, että työtä jatketaan vuoden 2015 jälkeen. Tällä hetkellä varoja kerätään Rehevöitymishankkeiden 2500 fosforitonin vähennystavoitteesta uupuvan noin 400 fosforitonin vähentämiseen, ja uusien hankekohteiden identifiointiin. Rahoituksen arvioitu tarve on noin 3 miljoonaa euroa, mutta tulee tarkentumaan vasta hankekohteiden identifioinnin myötä. Lisäksi varoja kerätään Tankkeriturva-hankkeeseen ENSI-palvelun käyttöönottokuluihin, jotka ovat noin 200 000 euroa.

Erik Båsk
Asiamies
John Nurmisen Säätiö